NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **VIII.** V sredo 13. sušca (marca) 1850. *List* **11.**

Potreba novih srenjskih napráv.

Novíce so v poslednjim listu vošilo razodéle, de naj bi se na kakšno vižo daljnim prebivavcam pot do kantonskiga poglavarstva okrajšala.

Po mojih mislih se bo to nar gotovši s tem in takó zgodilo, kader bojo nove srenje ali soseske vstanovljene in če se jim bo marsikako opravilo samolastno izročilo, ktero so poprejšne kantonske gosposko opravljale.

Ministerstvo z napravo novih kantonskih poglavarstev gotovo ni hotlo kancelijskih opravil pomnožiti, in tudi ne ljudém novih težav nakladati; de se pa v začetku vender le nasprotno godí, je uzrok v tem, kér se je móglo novo zidanje politiškiga poslopja pri strehi začeti, ne pa pri gruntu (fundamentu), to je, pri srenji.

Podlaga svobodne vstave je svobodna srenja ali soseska; soseske bi bile tedej imele po novih določbah že poprej vpeljane biti, in njim bi imeli zadevajoči opravki odločeni biti; potlej bi ne bilo treba za vsako mervico se pri kantonskim poglavarstvu glasiti.

Kér tedej srenj po novih vstavnih postavah še ni bilo, so mógle nove kantonske poglavarstva od vsih bivših kantonskih in kresijskih kancelij njih poprejšne opravíla prevzeti, in med temi je marsiktero, któro gré bolj srenjam kakor politiškim vradstvam, in któro — kakor terdno upamo — bo oblasti prihodnjih srenj izročeno. Med takimi opravíli opomnimo zdej samo sledečih: „privoljenja za ženitve (Ehemeldzettel), privoljenja za muziko (Musiklizenzen), popotne pisma ali pôse. Po starih postavah, ko še svobodnih srenj ni bilo, se je mogel vsaki ženin pri svoji kantonski gospóski oglasiti in prositi za oglasivni list (Ehemeldzettel). Kantonska gosposka je bila po postavah zavezana, take liste vsakimu dati in zakona ne prepovedovati. S takim listam se je ženin z nevesto k fajmoštru podal, in fajmošter so ga le morebiti s spraševanjem en malo ustavljali, ako se jim je ta ženitev nesprotna zdela, na zadnje pa je vender le oklican in poročen bil. Na to vižo se je veliko takih ženitev storilo, ki so bile soseskam kot tern v peti, in prišlo je že takó dalječ, de se je vsaki hlapec, ki se je služiti naveličal, na roko oženil. Ako mu je pa sčasama roka omagala, je soseski na ramo padel, ali je pa zavoljo pomanjkanja postal postopač, tudi rakovnač. Privoljenje za ženitev bi imele tedej prav za prav le sososke same dajati, zató, kér tudi le soseske same za svoje uboge morajo skerbeti in tiste živiti, kteri si sami ne morejo kruha služiti. Ko bojo tedaj vpeljane srenjske postave, in če se bojo soseskam dale pravice samosvojiga gospodárstva tudi v ti reči, bomo vidili, de zavoljo ženitve nobenimu ne bo več treba kantonskiga poglavarja nadležvati, in marsikaka daljna pot bo prišparana.

Privoljenja za muziko so tudi dajale kantonske gosposke, in dohodki iz tega privoljenja so se ob létu na fare razpartili in v kase za uboge poslali. Tudi te privoljenja, če že morajo biti, bojo mende prihodnjič izročene srenjski županíi, kteri — kakor beremo v pismu ministra notranjih oprav na deželne poglavarje — je izročena skerb za pokoj in red, za lepo zaderžanje v kerčmah, pri plesih i. t. d. Spoštena muzika se ne more nikakor braniti, zakaj muzika človeško serce razveseli in ga omečí, in pošteno veselje nikomur ne more prepovedano biti; de se pa hiša veselja tudi hiše revnih in žalostnih spomni, se spodobi in tedaj ni ravno napčno, de se za take veselíce kaj plača, kar pride potem v srenjsko denarnico za uboge. Pri svatovšinah (ofcetih) bi pa gotovo srenjski denarnici več nêslo, če bi se za uboge pri svatih pobiralo, ki bi gotovo iz dobre volje več dali, kakor kerčmar (birt) da, ki z nejevoljo „muzik-licenc“ v kancelíi plača in se gerdo derží, kér misli, de je plačal kak davk. Pri takih priložnostih bi ljudje posebno radi za uboge kaj dali — saj je pri nas šega, de pobirajo pri svatovšinah za muzikante, za kuharco i. t. d. — zakaj bi pa tudi še za reveže ne pobirali?

Tretje opravilo, ktero bi se znalo srenjskimu predstojništvu izročiti, so popotni listi, zató kér one ljudí svoje srenje bolj poznajo, kakor vradniki, kterim so dostikrat clo neznani. Kupec in marsikteri drugi mora včasih na naglama se na pot podati po svojih opravilih, ali zaderžek mu je pred nogami, če mora daljno pót še le po pôs storiti. Te zamude pa ne bo, ako se srenjski županíi to opravilo izročí. — Marsikaj bi se znalo sploh zopet pôse govoriti, pa moj namen ni sedaj tega pretresovati.

Če se tedaj take in enake opravíla oblasti srenjskih županij izročé, bo marsiktera pót h kantonskim poglavarstvam prišparana. Zatorej, dragi prijatli! ne operajmo se upeljanju novih srenjskih naprav, in premislimo, de le na to vižo si bomo pridobili marsikako dobroto in de nam le po téh napravah ne bo za vsako reč treba hoditi h gospóski. Od perviga bo záres en malo težavno, ali pomislimo, de je vsaki začetik težak; lupina se mora poprej pregrizniti, ako hočemo do jedra priti in njegove sladkosti vživati. Več ko bojo srenje opravil na se vzele, manj bojo imele kancelije opraviti, in manj ko bojo imele kancelije opraviti, manj bo treba vradnikov, in menj ko bo vradnikov, menj bo deržavnih stroškov.

Naši ministri imajo zares zdaj težavne opravila, vse od konca do kraja na novo vpeljati, in pri tem vsim ljudem po volji storiti — to je skor nemogoče. Res je, de imajo tudi pomagavce, ali žali bog! veliko je takih, ki niso nikoli med ljudstvam živéli, torej tudi ne véjo, česar de ljudstvo potrebuje. Zató pa so tudi

želje vesolne, de naj bi se deželni zbori in deržavni zbor kmalo vkup zbrali, kakor nam je obljubljeno, in takó se bo marsikaj lepo poravnalo, kar nam zdaj še navskriž gré.

Ambrož.

Kaj je za kmetijstvo zdej nar bolj potreba?

Po nemškim dohtarja Hlubeka.

(Dalje.)

Drugič. Če se hočejo kmetíje takó gospodariti, de se iz njih dostojni dobiček pridobí, mora imeti kmetovavec toliko premoženja v rokah, kolikor ga za obdelovanje svojih lastnín potrebuje. Če ni premoženja za obdelovanje, leží grunt mertev, ali se le slabo glešta.

Gotovo je, de je v Galicii, na Českim, Marskim, Šlezkim, na zgornjim Avstrijanskim, Štajarskim, Krajnskím, Koroškim in Teržaškim silno napčna razméra med vrednostjo gruntov in med obdelovavnim premoženjem (Betriebscapital), in de te dežele saj nar menj 200 milijonov goldinarjev za obdelovanje svojih zemljiš potrebujejo, de bi zamôgle živinorejo na takšno stopnjo povzdigniti, kakoršno dobro obdelovanje kmetijstev terja. Te dežele obsežejo skupej 16 milijonov oralov (johov) zemlje za njive; 6 milijonov oralov senožet, 7 milijonov oralov pašnikov, 15 milijonov oralov in pol gojzdov in 270,000 oralov vinogradov, in štejejo skorej 18 milijonov duš.

Ta potreba obdelovavniga premoženja je pa na Ogerskim, Erdeljskim in v deželah, ki se k Vojaški Granici štejejo, še veči, ker je v téh deželah še silno veliko zemlje, ki kot gôla pušoba leží. Rodovitna zemlja téh dežel obstojí iz več ko 17 milijonov oralov njiv, iz več ko 4 milij. in pol oralov senožet, iz blizo 4 milij. in pol oralov pašnikov, iz blizo 18 milij. oralov gojzdov, in več kot 1 milij. oralov vinogradov; število prebivavcov se pa zna zdej na 14 milij. duš šteti.

Če primerimo velikost zemlje in število prebivavcov téh poslednjič imenovanih deželá z unimi, ki smo jih poprej imenovali, se vidi iz te primere, de imajo une dežele (Ogerska i. t. d.) pri enaki velikosti rodovitne zemlje 4 milijone menj prebivavcov.

Če se tedej hoče kmetijstvo v Ogerskih i. t. d. deželah saj na tisto stopnjo povzdigniti, kakor je v zgorej imenovanih deželah, se mora za pomnoženje ljudí ali za naselištva (Colonisation) na Ogerskim i. t. d. skerbeti.

Se je pa za pomnoženje delavnih ljudí skerbelo, se mora tudi za premoženje skerbeti, de zamorejo kmetovavci kaj denarja v roke vzeti, ki ga za obdelovanje kmetij potrebujejo.

Mende de se ne bomo motili, ako rečemo: de kmetijstvo na celim Avstrijanskim nar menj 500 milijonov gold. potrebuje, de se zamorejo kmetije dostojno obdelovati.

Če tedaj hoče ministerstvo za povzdigo kmetijstva prav skerbeti, mora napraviti, de bojo kmetovavci denar, ki ga za kmetovanje potrebujejo, lahko inz majhnimi obresti ali činži na posodo dobivali.

Take naprave so denarnice, iz kterih kmetje na lahko vižo, brez težav in sitnosti, za majhne činže denar na upanje dobivajo, in se posojilnice (Creditanstalten) imenujejo.

Take posojilnice obstojé že po mnogih vunanjih deželah.

Če bi bile na Avstrijanskim že poprej take posojilnice potrebne bile v pomoč kmetijstvu, so zdej v novim času še veliko veliko bolj potrebne.

Gruntno podložtvo je po novih postavah overženo, — vsak posestnik je svoboden gospodár svoje lastníne, in zna storiti ž njo, kar koli hoče.

Ta velika dobrota pa zna za manjši, menj premožne kmete velika nesreča biti. Če jim denarja zmanjka, bojo prodali letas eno njivo, drugo leto eno senožet, potem en kos gojzda in takó naprej; marsikteriga scer dobriga gospodarja je ta sila k temu prignala, ki si ne vé drugač pomagati, ali de mora za visoke činže denarja na posodo vzeti, ali pa njivo, senožet, gojzd prodati, za ktere mu ta ali uni, ki ima bankovcov dovelj, precej dobro kupšino dobro ponuja. To vabi človeka, ki je v zadrégi, in takó bo šla ena njivica za drugo rakam žvižgat in bogati odèrtniki bojo od léta do léta več zemljiš na se potegnili.

Kam pa to pripelje, nam ni treba dopovedati. Tudi v naših deželah znamo sčasama v tak stan priti, v kterim se znajde Laška dežéla (v Lombardíi), kjer ni nič kmetov, de bi svoje lastno posestvo imeli, ampak sami koloni, to je, taki ljudje, ki le ptujo zemljo za revne dohodke obdelujejo! Le nekteri so bogati, vse drugo pa beračija.

Zató je treba, de se s takimi dobrotljivimi posojilnicami kmetu in tudi takim poprejšnim grajšakam na pomoč pride, kteri imajo scer grunte, pa so zadolženi ali scer nepremožni, de ne pridejo odertnikam v roke.

Ministerstvo bi z napravo tacih posojilnic v vsaki deželi se po pravici dobrotnika skazalo, in posebna skerb prihodnjih deželnih zborov naj bo, de si bojo za vstanovljenje téh naprav na vso moč prizadjali.

(Dalje sledí.)

Kmetijske drobtinice.

(Senožeti poživiti, de lepši in več trave rase.) Senožet ali travnik potrebuje kakor njiva pridniga gleštanja. Kdor misli, de naj trava na senožetih rase, kakor je, brez de bi mogel kmetovavec travnik gleštati, je kmečki gospodar, de se ga Bog usmili! Kdor na senožeti ne napeljuje vôde, de korenike zeliš od nje potrebne mokrote ne dobivajo; kdor nasproti premočirnim senožetim ne odpeljuje preobilne mokrote, v kteri se koreníke dobre trave utopé, in le kisla trava, bičje in ločje rase, — ta še ne zasluži iména, de je kmetovavec. Kdor scer svojih senožet ne glešta, de kertín ne raztrosi po senožetih, de ne potrese včasih senéniga drobja i. t. d. po njih, je slab gospodár.

Posebno dobro za poživljenje senožet je: mešaniga gnoja (Composterde), ki se napravi iz cestniga blata, gnoja, zemlje in druge soderge, dobro vdelane, po senožetih potresti; še bolje je pa mešaniga gnoja s pepélam vred po njih poštupati. Ta mešanca umorí slabo travo in mah, in da dobrim travam moč, de začnó veselo rasti. Ob kratkim se takó gleštane senožeti takó na dobro spreobernejo, de bi človek skorej ne verjel, de je to mogoče.

(Nova viža, krompir kuhati.) Krompir večidel proti pomladi ni več takó dober, kakor je poprej bil; to mende tudi od tod pride, kér lupina takó terda postane, de je kuhanje ne more razgnati, de se tedej preveč vodeniga in druziga njegoviga soka zaderží, kar pa storí, de je tak krompir vodén in špehát. Skušnja je tole poterdila: Krompir naj se čisto umije; potem naj se lupína na več krajih po celim krompirju prereže in takó narezani krompir v osoléno vodo položí in potem kuhati da. — Takó kuhani krompir je veliko boljši od navadno kuhaniga. (Gardn. Chr.)

(Kakšno bo letašnje vreme?) Nenavadno gorko vreme, ki ga imamo létas že v začetku sušca, nas mika zvediti: kakšno bo létas vreme, ki je že zdej takó gorko. Noben pameten človek scer ne verjame vremenskim prerokam, vunder so poterdile stare skušnje,

de po nastopnih urah, v kterim se skozi léto spremíni lune godé, se ravná vunder nekoliko létno vreme, in nar imenitniši zvezdogled Heršelj je na te skušnje opèrt, vremenstvo celiga léta naprej povedal.

Iz tablice, v kteri so po Heršeljnovih vodílih spremíni lune vsaciga mesca zaznamovani, se kaže, de znamo létas posebno rodovitne létine pričakovati, de bo pa leto bolj mokro, kot suho. Mesca maliga travna bo večkrat in več dni zaporedama deževalo; ravno takó bo tudi maliga in veliciga serpana ob času žetve deževno vreme; ravno taka bo tudi mesca kozoperska, kadar se bo krompir domú spravljal.

Gosp. inšpektor Burger, ki je v ti reči v nemškim kmetijskim časopisu „Oeconomische Neuigkeiten" pisal, pravi: „Ker zamoremo verjeti, de bo zares letašnje vreme takó, kakor je zgorej popisano, bo gotovo kmetovavcam s tem naznanilam vstreženo, de se bojo vedili po tem v eni in drugi reči že poprej ravnati."

(Lesníno starih oljnatih farb očistiti) se vzame potašeljna (Pottasche) v mléku raztopljeniga, (v 5 ali 6 žlic mléka se raztopí za eno nožno špico potašeljna) in s tem mléčnim potašeljnam se prevleče (poštriha) lesnína, ktero hočemo oljnate farbe očistiti. V dveh urah je oljnata farba preč.

(Zanikerni kmetje bojo vedno desetíno odrajtovali.) Kakó je to? bo marsikdo naglo vprašal. Prav gotova je ta, prijatli! Zadnjo nedeljo sim se peljal na kmete skozi več vasí, in večidel sim vidil sadne drevésa polne gosenčnih mešičev, de je bila grôza. Lejte! mi reče moj tovarš — kakó zanikerni kmetje še zmirej gosencam desetíno pušajo! Namest de bi zdej z lahkim delam zalego pokončali, iz ktére bo zlêzlo na milijone gosenc, ki jim bojo tavžent in tavžent mernikov sadja pokončale, stojé pred drevesi, križem roke deržé in gledajo desetinjake na vejah! Oh, kakó delječ smo še od umniga in pridniga kmetovanja!

Telegraf ali daljnopisnik.

(Konec.)

Kader priteče elektrika, kakor strela, po kufrenim dratu v hišo, kjer je telegrafova omara, zasuče magnetno iglo ali na levo ali na desno, magnetna igla pa premakne kladviček, ki ga v podobi I. pod čerko A vidite. Ta kladviček vdari potem na desni ali levi zvonček, ki ju nad čerko V in I vidite in sta enake podobe in velikosti, kakor je zvonec v navadnih hišnih urah, ktére bijejo.

Če vdari kladviček majhno in kratko na levi zvonec, pomeni to I, če pa vdari na-nj bolj močno in potegnjeno, pomeni to II, — če pa vdari kladviček majhno in kratko na desni zvonec, pomeni to V, če pa vdari na-nj bolj močno in potegnjeno, pomeni to VI.

Lejte s temi štirimi znamnji se zamore vse pisati, kar se če, kér so si telegrafniki iz teh 4 čerk svojo celo abecedo napravili. Dve znaminji skupej napravite eno čerko, in scer takóle: *a* se naznani z I. II. — *b* ali *p* z II. II. — *c* ali *z* z II. VI. — *d* ali *t* z V. II. — *e* z II. I. — *f* ali *v* z V. VI. — *g*, *k* ali *q* z VI. V. — *h* z I. II. — *i* z I. VI. — *l* z VI. I. — *m* z VI. VI. — *n* z I. I. — *o* z VI. I. — *r* z V. I. — *s* z V. V. — *u* ali *w* z II. V. — Številke pa imajo tudi svoje znamnja, namreč: *1* se naznani z I. I. — *2* z I. V. — *3* z V. I. — *4* z V. V. — *5* z I. II. — *6* z II. I. — *7* z I. VI. — *8* z VI. I. *9* z II. V. — *0* z V. II. — Postavimo: iz Dunaja oznani telegraf v Ljubljano: „Cesar pride ob 8", tedaj vdari kladviček na zvonca tele znaminja: II. VI. II. I. V. V. I. II. V. I. — II. II. V. I. I. VI V. II. II. I. — VI. I. II. II. — VI. I.

Preden začne, postavimo, telegraf iz Dunaja v Ljubljano oznanovati, dobí telegrafnik v Ljubljani na zvonec posebno znamnje, de naj posluša; Ljubljanski telegrafnik potem berž odgovor da, de že posluša in se k omari vsede; berž potem začne kladviček na levo in desno, majhne in kratke ali pa močnejši in daljši vdarke dajati, ki so, kakor naši bravci zdej vedó, telegrafove čerke in številke. Te čerke, kakor jih telegraf daja, zaporedama zapisuje telegrafnik, ki pri omari sedí, in iz njih potem sostavi cele besede.

Komej je pa Dunajski telegrafnik izgovoril, če je, postavimo, kaj v Ljubljano vprašal, mu začne Ljubljanski telegrafnik, ki ga vidite pri omari sedeti, odgovor dajati. Kakó pa to dela? — Na mizi omare vidite neko pripravo, ki ni nič druziga kakor dve kljupi (Klappen). Kakor tisti, ki na orglah ali klavirju igra, na kljupe pertiska, de glas dajo, — ravno takó pritiska telegrafnik zdej na desno, zdej na levo kljupo, rahlo ali močno, kakor so čerke, iz kterih besede obstojé, ki jih na Dunaj oznaniti hoče. Na kteri strani on tukaj v Ljubljani kljupe pritíska, na tisto stran bije kladviček na Dunaju, in takó se oznanujejo čerke; iz čerk se sostavljajo besede, iz besed pa celo oznanilo.

Vidite, v tem obstojí čudovitna naprava elektromagnetičniga telegrafa, kteriga se zamore po poslednjim dovoljenju ministerskim vsak človek poslužiti, če zató določeno plačílo odrajta, ktero je po številu čerk in po daljavi eniga kraja do druziga odmerjeno.

Pregled hudodelstev,

ki so bile dopernešene v mnogih deželah našiga cesarstva v 4 létih, to je, v létu 1845, 1846, 1847 in 1848.

Kér se bo po novih postavah tožba in sodba pregreškov in hudodelstev prihodnjič drugač ravnala, namreč očitno in ustno s prisežnimi možmí, je minister pravíce predložil unidan cesarju pregled hudodelstev, ki so bile dopernešene v našim cesarstvu v 4 létih.

Za vsaciga človeka, kterimu je mar za dušni in telesni blagor njegoviga bližnjiga, je ta dokazek silno imeniten; torej posnamemo iz njega nektere reči v premišljevanje vsim rodoljubam.

Skupno število eno léto razizkovanih hudodelstev je bilo: v Estrajhu s Salcburškim vred 3566, na Štajarskim 638, na Koroškim 153, na Krajnskim 208, na Teržaškim, Istrijanskim in Goriškim 196, na Českim 3562, na Marskim 1136. na Šlezkim 517, na Tiroljskim 618, v Dalmacii 522, v Galicii in Bukovini 4235, na Lombarškim 1723, na Beneškim 1460. (Ogerska, Erdeljska, Horvaška dežéla niso v tem dokazu zapopadene, zató kér so imele drugačni kaznovavni zakon.)

Na stotavžent duš je prislo tedej v Estrajhu 151, na Štajarskim 63, na Koroškim 48, na Krajnskim 44, na Teržaškim i. t. d. 39, na Českim 81, na Marskim 64, na Šlezkim 110, na Tiroljskim 72, v Dalmacii 126, v Galicii 83, v Lombardíi 62, na Beneškim 64.

Po tem takim je bilo v nadvojvodstvu Avstrijanskim nar več razizkovanih hudodelstev (untersuchte Verbrechen), potem pride Dalmacija in Šlezko. V Estrajhu zató, kér je na Dunaji vse baže ljudí skupej, revnih, postopačev, delavcov v fahrikah i. t. d. V Dalmacii zató, kér je ljudstvo malo malo omikano, in nagnjenje do krivaviga maševanja i. t. d. silno. Na Šlezkim je huda lakota in potreba tkavcov, ki je po goratih krajih te dežéle v imenovanih létih razsajala, število hudodelstev povišala. Tudi na Českim je rev-

šina prostiga ljudstva in dragína v létu 1846 in 1847 število hudodelstev pomnožíla.

Nar menj hudodelstev je bilo na Teržaškim, Istrijanskim, Goriškim, Krajnskim in Koroškim. —

Kar sorto hudodelstev zadéne, je bilo sploh nar več hudodelstev zavolj poželjenja po ptujim blagu dopernešenih. — Nar več hudodelstev zavoljo tega je bilo dopernešenih v Estrajhu, na Štajarskim, Koroškim, Českim, Marskim in Šlezkim; nar menj pa na Krajnskim, po tem v Dalmacii in na Lombarško-Beneškim.

Silnih hudodelstev (Gewaltthätigkeiten) so se južne dežele, slovanskiga in laškiga rodú, nar bolj vdeležile; to prinêse vročina krajev in vino seboj. Nar več hudodelstev te sorte je bilo v Dalmacii, na Lombarškim, Primorskim, Tiroljskim (v južnim delu), Českim in na Štajarskim (spodnjim), — na Českim in Štajarskim pa se je to število še le v létu 1848 takó povikšalo.

Hudodelstev iz nečistosti je bilo nar več na Laškim, Primorskim, Tirolskim; — nar menj pa na Českim, Gališkim, Krajnskim, Marskim, Šlezkim in Dalmatinskim.

Nar več ubijáv (Todtschlag) je bilo na Krajnskim, kjer je med 100 hudodelci 12 ubijavcov! Po tem v Dalmacii in v Primorskim, kjer pride na 100 hudodelcov 9 morivcov in ubijavcov.

Požigavcov je bilo nar več na Gališkim in Dalmatinskim, potem na Šlezkim, Marskim in Krajnskim; nar menj na Laškim in v Estrajhu.

Ropanja je bilo dopernešeniga nar več na Laškim, Dalmatinskim Krajnskim in Koroškim.

(Konec sledi.)

Novičar iz Ljubljane.

Pretečeni teden so prinesle Dunajske novíce v Ljubljano izvolitev vradnikov pri novih sodniških gospóskah na Krajnskim in Koroškim. Kér ne moremo vsih imén v Novícah natisniti, le toliko povémo, de sodnije po novi napravi se bojo začele mesca majnika; novi kaznovavni red s priseženimi možmí pa, kakor se sliši, mesca rožnika. — Cela Ljubljana je polna neke popoldanske pridige pri Frančiškanarjih v Ljubljani, v kteri je pridigar železnico „hudičevo delo“ imenoval. Če se je pridigar v pravični jezi razserdil čez nakladanje blagá ob nedeljah in praznikih, bi se ne bil smel takó delječ pozabiti, de je celo napravo „hudičevo delo“ imenoval. Ali g. pridigar ni pomislil, koliko nesreče bi znalo iz tega vstati, če bi kak človek po ti pridigi zapeljan, skusil na eno ali drugo vižo to „hudičevo delo“ pokončati, mísleč, de dobro delo storí?! Taki očitni napčnosti se očitno zoperstaviti, je naša dolžnost, in nadjamo se, de naš škof, operaje se na ministerski ukaz, ki prepové, de se pridgarji ne vtikujejo v politiške rečí, so že ojstro prepovedali gospodu, nikdar več v take nevarne rečí se vtikovati. Ni še vse „hudičevo delo“, kar se enimu „hudičevo delo“ zdi! — V saboto bo velika dražba (licitirenga) v Ljubljani za obleko žandarjev. Za krajnske žandarje se potrebuje 1800 parov škornic in nogovic, 7975 vatlov sukna za suknje i. t. d., 16800 vatlov platna za srajce i. t. d. in 4500 vatlov cviliha za poletne suknje. — Strašen blisk, grom in vihár je razsajal v pondelik zvečer v Ljubljani. Ognjeni oblaki čez Ljubljano okoli 7. ure zvečer so naznanili, de kje blizo gorí, in kakor se pripoveduje, je na Škaručni 16 hiš pogorélo.

Novičar iz mnogih krajev.

Za Ogersko, Horvaško in vse dežele, kjer poprej gruntniga davka niso odrajtovali, je prišla te dni od Cesarja poterjena postava, de se ima v teh dežélah, dokler še zemljiš nimajo po katastru cenjenih, začasni gruntni davk po druzim prevdavku določiti. Ko bojo tudi te dežéle kakor naše z gruntnim davkam obložene, potem še le se zamore mitnína (col) na mejah Ogerskiga i. t. d. ovreči. — Kakor se sliši, je za Horvaško deželna vstava pri ministerstvu že dogotovljena; ban Jelačič je bil pri posvetovanju pričijoč. Po več časopisih se bêre, de ne bo šel Jelačič več za bana na Horvaško, ampak de bo vodstvo nekiga vojniga oddelka na Laškim prevzel. Vse to pa so mende prazne časopisne pripovedke. — 15. dan preteč. mesca je dala turška vlada Košuta in veliko druzih Ogrov, ki so na Turško pobegnili, iz Šumle v Kutajeh v malo Azijo prepeljati, kamor so vsi silno neradi šli. — Spet je prišlo v Dunajsko denarno kovačnico 100 centov srebra in veliko kufra. — Za volaríje bo prišla kmalo nova postava. — Za začetne šole je, kakor slišimo, ministerstvo za gotovo sklenílo, de vsi učitelji bojo razdeljeni v 3 verste: mestne, teržke in vasne, in po teh verstah se bo ravnalo tudi plačilo; učilištvo bo ločeno od mežnarstva. — V presodbo in določbo noviga davka, ki se bo od letnih dohodkov (Einkommensteuer) odrajtoval, se bo pri vsakim kantonskim poglavarstvu postavila posebna komisija. — Tudi po Avstrijanskim je to zimo pozéblo veliko tèrt; za to je pa vinska cena že poskočila. — 18. svečana je padel v Švajcu na gori sv. Gotthardа in več druzih bližnjih krajih rudečkast sneg; to je dalo praznovercam veliko govoriti, ki ne vedó, de tak sneg od nič druziga ne pride, kakor od milijonov in milijonov čudo majhnih živalskih in rastlinskih stvarí, ki se natanjko viditi dajo le z povikšavnimi očnicami. — V Černigori je povsod spet mir, kakor poslednje novíce pišejo. — Na Gerškim so Angleži odjenjali od ojstriga ravnanja z gerškimi barkami. Francozko pripomoštvo je vunder nekaj pomagalo. Zaporedamo hodijo v ti zadevi kurirji v Pariz in v Petrograd, in od ondod nazaj. — V Švajcu se je znidilo iz mnogih dežel več nepokojnih ljudí; Avstrijansko in Prusko vladarstvo ste terjale, de naj jih Švajcarska vlada preč spravi; to se je že večidel tudi zgodilo; zdej pa térja Prusko vladarstvo še odstop eniga kantona (Neuenburg). Kakó se bo to poravnalo, se še ne vé. Francozka vlada je poslala 50,000 vojakov močno armado proti nemški meji.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	9. sušca		11. sušca	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	21	2	20
1 » » banaške	2	29	2	24
1 » Turšice	—	—	1	34
1 » Soršice	—	—	1	55
1 » Rèži	1	2	1	30
1 » Ječmena	1	20	—	—
1 » Prosa	1	18	1	15
1 » Ajde	1	19	1	14
1 » Ovsa	—	—	—	54

Današnjimu listu je pridjan 11. dokladni list in nasledba razlage srenjske postave.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*